

Boendeplanering för äldre 2015, 2016- 2017 med utblick mot 2040

Östra Söderort

Bakgrund

Boendeplanen för äldre uppdateras årligen av äldrenämnden i samband med flerårsbudgeten. Stockholm delas in i fyra regioner, Innerstaden, Västerort, Östra Söderort och Västra Söderort. Region Östra Söderort består av Farsta, Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnder. Regionens boendeplan är framtagen utifrån särskilda anvisningar från Äldreförvaltningen¹

Äldreomsorgsbehov 2013 med framskrivning 2014 – 2040

Sweco EuroFutures AB har på uppdrag av äldrenämnden gjort en framskrivning av äldreomsorgsbehovet i staden som helhet, regionvis och per stadsdelsområde för perioden 2014-2040².

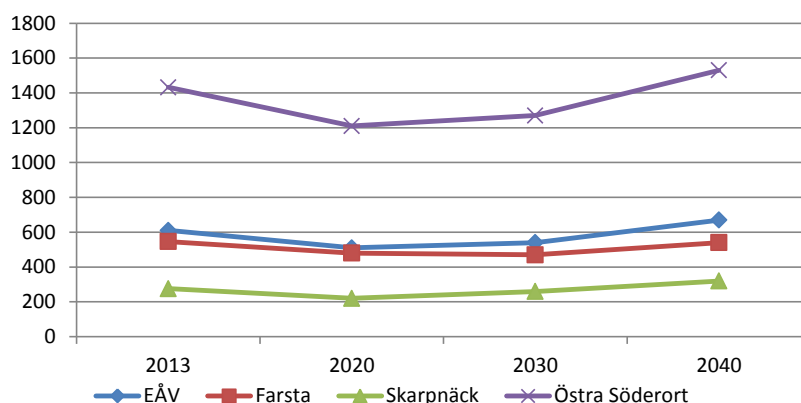
På uppdrag av äldreförvaltningen har Sweco utifrån denna tagit fram ett så kallat "lågalternativ" för behovsutvecklingen. I lågalternativet antas en snabbare minskning av omsorgsbehovet än i huvudalternativet för alla åldrar utom den äldsta, 95 år och äldre. Behovet av vård- och omsorgsboende antas bli 50 färre 2020, jämfört med i huvudalternativet och 2040 är skillnaden mellan de båda alternativa framskrivningarna 330 boendeplatser i regionen.

Som en följd av befolkningsutvecklingen förväntas behovet av platser i äldreboende minska. Efter år 2030 förväntas efterfrågan bli ungefär lika stor som i dag för att sedan öka.

Platser i vård- och omsorgsboende 2013 i Östra Söderort, med framskrivning av behov för 2014 – 2040

¹ Anvisningar för boendeplanering för äldre 2015, 2016 – 2017 med utblick mot 2030/40. (Äldreförvaltningen 2013-12-03)

² Äldreförvaltningen Stockholms stad; Framskrivning av äldreomsorgsbehovet perioden 2013-2040

Behovet av boendeplatser förväntas enligt framskrivningen minska med totalt 222 platser fram till år 2020. Först år 2036 är behovet uppe på samma nivå som i dag för att sedan öka. I absoluta tal minskar behovet kraftigast i Enskede-Årsta-Vantör med 100 färre boendeplatser 2020 jämfört med år 2013.

På längre sikt förklaras det ökade behovet av vård- och omsorgsboende 2040 helt av en ökning i Enskede-Årsta-Vantörs och Skarpnäcks stadsdelsområden. Anmärkningsvärt är att framskrivningen visar att behovet av platser i Farsta stadsdelsområde fortfarande är något mindre 2040 jämfört med det faktiska antalet hösten 2013.

Befintliga vård- och omsorgsboenden

Totalt kommer det efter beslutade och påbörjade förändringar under 2014 att finnas 1 417 platser i vård- och omsorgsboende inom regionen.

Av dessa drivs 64 procent på entreprenad eller i kommunens regi och resten i privata boenden upphandlade enligt LOV.

Antal platser i permanent vård- och omsorgsboende i Östra Söderort 2014

Stadsdelsområde	Egen regi och upphandlad entreprenad	Privat regi	Totalt
EÅV	520	173 ³	693
Skarpnäck	129	75	204
Farsta	261	259 ⁴⁵	520

³ I summan ingår 83 platser i privat regi (LOV) som öppnas av Ersta Diakoni våren 2014.

Totalt	910	507	1417
---------------	------------	------------	-------------

Sedan förra årets äldreboendeplan har det totala antalet platser i regionen ökat med 158 genom att nya boenden öppnats eller kommer att öppnas under 2014 av stiftelsen Stora Sköndal i Farsta och av Ersta Diakoni i före detta Åsens äldreboende i Enskede.

Utomkommunala platser, upphandlade enligt LOV

Utöver befintliga vård- och omsorgsboenden i regionen har staden handlat upp boendeplatser enligt LOV⁶ i andra kommuner. För Östra Söderort innebär det ytterligare 98 tillgängliga platser utanför kommunen, som ingår som en planeringsförutsättning.

Vård- och omsorgsboende i förhållande till behov

Med *befintligt antal platser 2014* i vård- och omsorgsboende inom regionen och med den utveckling som beskrivs i det så kallade lågalternativet kommer Östra Söderort att ha överkapacitet när det gäller vård- och omsorgsboende fram till år 2036.

Beräknat behov 2014 – 2040 i relation till befintligt antal platser i vård- och omsorgsboende 2014 i Östra Söderort

	2014	2020	2030	2040
Beräknat behov	1390	1210	1260	1530
Antal boendeplatser 2014	1417	1417	1417	1417
Över/underskott av boendeplatser	+80	+206	+157	-113

Enskede-Årsta-Vantör

En stor del av den förväntade överkapaciteten finns i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde. Med dagens utbud inom stadsdelsområdets gränser blir överskottet i förhållande till de

⁴ Planerad nybyggnation (Danator, Farsta strand) ingår inte i summan. Öppnar tidigast augusti 2015.

⁵ Farsta vård- och omsorgsboende ingår i summan. Den fastighet som inrymmer verksamheten ska rivas och inget beslut är ännu fattat om ersättningslokal.

⁶ Lagen Om Valfrihetssystem

egna invånarnas behov 183 platser år 2020. Motsvarande siffra för 2030 är 153.

Farsta

I Farsta stadsdelsområde förväntas ett överskott motsvarande 20 platser 2030. När Farsta vård- och omsorgsboende stängs senast 2015 försvinner hela överskottet, om verksamheten inte flyttas över till annan fastighet.

Förvaltningen kommer att följa utvecklingen noga när det gäller behovsframskrivningen för Farsta stadsdelsområde. I prognosen förväntas antalet boende med beslut från Farsta stadsdelsnämnd minska från 546 år 2013 till 540 personer år 2014. Redan i januari har nämnden beviljat betydligt fler boende i vård- och omsorgsboende, totalt 573 personer.

Skarpnäck

Med nuvarande antal boendeplatser motsvarar utbudet behoven ganska exakt i Skarpnäcks stadsdelsområde 2020. Om inga nya boendeplatser tillkommer kommer Skarpnäck att ha ett underskott av boendeplatser 2030 motsvarande 56 platser.

Inom Skarpnäcks stadsdelsområde finns ytterligare 15 potentiella boendeplatser på Judiska hemmet, som i dag inte ingår i stadens avtal enligt LOV.

Fastigheternas skick och planerade ombyggnader

Flera av regionens vård- och omsorgsboenden kommer enligt Micasa inte att godkännas enligt Arbetsmiljöverkets skärpta krav. På sikt kommer det att kräva omfattande ombyggnader och större investeringar.

Enskede-Årsta-Vantör

I stadsdelsområdet finns tre servicehus; Rågsveds, Enskededalens och Enskede nya Servicehus. Ingen av de tre uppfyller Arbetsmiljöverkets krav på hygienutrymmen. Förvaltningen ska tillsammans med Micasa ta fram tids- och ombyggnadsplaner.

Elva av 77 badrum på Årsta vård- och omsorgsboende är godkända av AMV. På Högdalens vård- och omsorgsboende är 32 badrum av totalt 158 godkända. Eventuella ombyggnationer kommer att bli omfattande.

Farsta

Arbetsmiljöverkets krav kommer att innebära att flera äldreboenden i stadsdelsområdet behöver byggas om eller ersättas. Edö gruppboende har redan nu ett förläggande från Arbetsmiljöverket som innebär att brister i hygienutrymmen måste vara åtgärdade senast i januari 2019 för att det ska vara tillåtet att fortsätta bedriva verksamhet i huset.

Under 2013 har MICASA tagit fram en övergripande utredning för omstrukturering av Edö och Postiljonens äldreboenden. Förvaltningen planerar under 2014 att gå vidare med att begära en inventering av förutsättningarna för en ombyggnad av i första hand Edö äldreboende. Inventeringen ska omfatta byggnadsteknik, tillgänglighet, arbetsmiljö och ekonomi.

Skarpnäck

Arbetsmiljöverket kommer troligen inte att godkänna boende i den gamla delen av Hemmet för Gamla med 66 platser. Lägenheterna uppfyller inte kraven för ett fullvärdigt boende.

Planerad nybyggnation

Enskede-Årsta-Vantör

Ersta Diakoni öppnar 83 platser i privat regi inom före detta Åsen, beläget i anslutning till Enskededalens servicehus. Verksamheten tas i drift 2014 och är inräknad i befintligt antal platser i denna boendeplan.

Farsta

Stiftelsen Stora Sköndal öppnar 54 nya boendeplatser i mars 2014. De nya platserna är inräknade i befintligt antal platser i denna boendeplan.

Fastighetsbolaget Danator AB planerar nyproduktion av ett vård- och omsorgsboende med 72 platser i kvarteret Tärnö i Farsta Strand. Den detaljplan som antogs av stadsbyggnadsnämnden i oktober är överklagad och huset kan tidigast bli inflyttningsklart i augusti 2015.

Micasa har lämnat in en ansökan om markanvisning för ett äldreboende till exploateringskontoret. Ansökan gäller en tomt nära Kvickentorpsskolan i Farsta och omfattar 54 – 72 platser i vård- och omsorgsboende.

Skarpnäck

Förvaltningen undersöker tillsammans med MICASA möjligheten att bygga ett nytt äldreboende med 72 platser på området där Bergholmsskolan tidigare legat, för att ersätta de platser som troligen inte kommer att godkännas av AMV på Hemmet för Gamla. MICASA ska lämna in en ansökan om markanvisning till exploateringsnämnden.

Förvaltningen har inte fått några signaler från privata utförare om planer på att ansöka om markanvisning för äldreboende i stadsdelsområdet.

Planerad avveckling

Enskede-Årsta-Vantör

Förvaltningen har tidigare påbörjat en bevakning av nybyggnation av vård- och omsorgsboenden i Årsta och Högdalen men ser nu att behovet under många år framöver inte är i enlighet med att ersätta äldreboenden med nya. Det är istället en avveckling som behövs för att hantera resurserna på rätt sätt.

Farsta

Fastigheten som inrymmer Farsta vård- och omsorgsboende med 66 boendeplatser ska rivas. I nuläget (januari 2014) finns inget beslut om att flytta verksamheten till annan fastighet.

Korttidsvård

Nuläge och behov av utveckling

Totalt har stadsdelsnämnderna tillgång till 22 korttidsvårdplatser för personer över 65 år i regionen, sju på Årsta vård- och omsorgsboende och 15 på Postiljonen.

Utöver det använder Enskede-Årsta-Vantör sammanlagt 14 lägenheter på servicehus till korttidsboende för personer för bedömning av rätt boendeform och vårdnivå.

Förvaltningarna ser inget behov av ytterligare platser för korttidsvård. Möjligen kommer i stället behovet att minska de närmaste åren.

Profilboende och särskilda inriktningar

Inom region Östra Söderort finns vård- och omsorgsboenden med följande profiler eller inriktningar:

- Husdjur
- Parboende
- Möjlighet för make/maka att bo nära vård- och omsorgsboendet genom samlokaliserat servicehus
- Judisk profil
- Finskspråkig profil
- Inriktning mot psykiatri (Stora Sköndal)

I dagsläget ser förvaltningarna att det finns behov av boende med inriktning mot äldre med psykiska problem. Utöver det finns inga särskilda behov av nya inriktningar. Däremot är det viktigt att

nyttillskott av boenden planeras flexibelt, för att möjliggöra ändrad inriktning om efterfrågan förändras.

Servicehus

Totalt finns 484 lägenheter i servicehus i regionen. I dagsläget finns lediga lägenheter i Enskededalens och Edö servicehus.

Antal lägenheter i servicehus i Östra Söderort

Stadsdelsområde	Antal lägenheter i servicehus
EÄV	335
Skarpnäck	0
Farsta	149
Totalt	484

Enskede-Årsta-Vantör

Inom Enskede Nya servicehus har 22 lägenheter avvecklats under 2013.

Vid årsskiftet 2013 – 2014 fanns 27 tomma lägenheter i stadsdelsområdets servicehus, varav 24 inom Enskededalens servicehus.

För att minska risken för ökade kostnader för tomma lägenheter i servicehusen är en omvandling till serviceboende möjlig. Förvaltningen står inför att entreprenadavtalet med Äldreliv i Stockholm AB avseende Enskededalens servicehus inklusive Skogsglántans gruppboende är aktuellt för förlängning från 2014-10-01 – 2016-09-30.

Farsta

Det finns inga beslutade förändringar av antalet lägenheter på Edö servicehus. På grund av brister i hygienutrymmen kommer det att bli nödvändigt med ombyggnad eller omstrukturering av stora delar av Edö äldreboende. Ett förslag till inriktning kommer att tas fram i samverkan med Micasa under 2014.

Övriga planeringsförutsättningar

Ökat kvarboende

Utvecklingen inom hemtjänsten har bidragit till att äldre kan bo kvar hemma längre än tidigare, bland annat med hjälp av olika

stödteam. Det kan innebära att efterfrågan och medelboendetiden på vård- och omsorgsboende minskar.

Förvaltningarna har ett bra samarbete med primärvården, geriatriken och akutsjukvården. Ett ökat kvarboende förutsätter en utvecklad samverkan med landstinget och en väl fungerande vårdkedja, till exempel för rehabilitering och geriatrisk vård.

Uppföljning

Uppföljning av äldreomsorgens verksamheter är ett viktigt område att utveckla. Kraven på verksamhetsuppföljningar har ökat de senaste åren och kan förväntas öka ytterligare. Behovet av uppföljningar finns inom såväl egen regi som privata verksamheter.

Verksamheter tillkommer årligen genom upphandlingar enligt lagen om valfrihet (LOV). Det kommer framöver att ställa krav på ökade resurser för verksamhetsuppföljning inom förvaltningarna. Stadsdelar med många verksamheter får följa upp ett stort antal enheter, vilket inte kompenseras i nuvarande fördelningssystem. Förvaltningarna anser att detta är nödvändigt för staden att se över.

Uppföljningarna innehåller olika delar beroende på vilken verksamhet som följs upp. För vård- och omsorgsboenden betyder det bland annat fokus på uppföljning av hälso- och sjukvården. I dessa delar behöver uppföljning utföras av MAS och MAR.

Under 2013 fick EÅV 41 ansökningar från andra kommuner. Det innebär en högre kostnad för de stadsdelar som har ett omfattande utbud av vård- och omsorgsboenden och servicehus.

Sammanfattande analys 2014-2015

De tre förvaltningarna räknar med att efterfrågan på vård- och omsorgsboende kommer att minska de närmaste åren. I regionen förväntas platsbehovet att minska med tolv procent fram till år 2020, att jämföra med två procent i Stockholms stad som helhet. Förklaringen är att antalet i de äldsta åldersgrupperna minskar mer i Östra Söderort än i Stockholm som helhet.

Samtidigt uppfyller en stor del av regionens boenden inte Arbetsmiljöverkets krav. Det kommer att krävas omfattande åtgärder för att tillgodose behovet av moderna äldreboenden i regionen.

De tre förvaltningarna har ett nära samarbete med Micasa och kommer de närmaste åren att ta fram åtgärdsplaner för att möta förändrade behov.

Förvaltningarna menar att framförhållningen för äldreboendeplaneringen är god i området. Nya boenden planeras de närmaste åren och Micasa undersöker möjligheter till ytterligare etableringar, om efterfrågan finns.